

HLUCHOSLEPOTA

Definice hluchoslepoty:

"Hluchoslepým je člověk se současnou vadou zraku a sluchu, jejichž kombinace výrazně stěžuje komunikaci, přístup k informacím a orientaci v prostoru."

- současné postižení zraku a sluchu, které je závažné do té míry, že svému nositeli způsobuje **problémy** ve sféře *psychické, sociální a v běžných situacích všedního života*.
- nutnost individuálního specifického přístupu
  - *v otázce výchovy*
  - *v oblasti vzdělávání a*
  - *v oblasti sociální rehabilitace.*
- takto postižené osoby tvoří různorodou skupinu
(délka projevu smyslového poškození a jeho stupeň)

Desatero soužití s lidmi s duálním postižením sluchu a zraku

1. Při kontaktu s hluchoslepým člověkem se chovejte přirozeně.
2. Vyvarujte se projevů soucitu a zbytečně zvědavých otázek na zdravotní stav.
3. Buďte si vědomi toho, že hluchoslepý člověk může úspěšně kompenzovat své poškozené smysly a že jednáte s naprosto rovnocenným a plnohodnotným člověkem, jakým jste Vy sami.
4. Hluchoslepým lidem pomáhejte tehdy, jestliže je to nutné nebo jste o pomoc požádáni. Čiňte tak ohleduplným způsobem.
5. Při poskytování pomoci se zeptejte, zda je Vámi zvolený způsob vyhovující a odpovídá potřebě hluchoslepečého člověka.
6. Pokud je to možné, pomozte hluchoslepému verbálně zprostředkovat kontakt s okolím.
7. Je-li to možné, dbejte vždy na správné osvětlení místa, kde dochází ke kontaktu s hluchoslepým.
8. Dbejte vždy na co nejnižší a nejméně hlučné prostředí, ve kterém se hluchoslepý nachází.

9. Používáte-li ke komunikaci mluvené slovo, hovořte vždy čelem k postiženému, vyslovujte pomalu a zřetelně, nezvyšujte hlas. Nelze-li se dorozumět verbálně, pokuste se najít jiný způsob (pomocí Lormovy dotekové abecedy, abecedy do dlaně apod.)
10. Komunikace s hluchoslepými není pro neinformovaného člověka jednoduchá. Musí být oboustranně dobrá vůle a trpělivost.

Klasifikace hluchoslepých osob

- osoby se současným postižením zraku a sluchu od narození
- osoby s postižením sluchu od narození a získanou zrakovou vadou
- osoby s postižením zraku od narození a získanou sluchovou vadou
- osoby se získanou sluchovou i zrakovou vadou

Klasifikace podle stupně ztráty zraku a sluchu a jejich souhrnu:

- totálně hluchoslepi (osoby s totální absencí zraku a sluchu)
- prakticky hluchoslepi (osoby s minimálními zbytky zraku či sluchu)
- slabozrací neslyšící (osoby se zbytky zraku a totální či praktickou hluchotou)
- nedoslýchaví nevidomí (osoby se zbytky sluchu a totální či praktickou slepotou)
- slabozrací nedoslýchaví (osoby se zbytky zraku i sluchu)

Klasifikace podle doby, kdy došlo k projevu jednotlivých příznaků hluchoslepoty:

- hluchoslepi od narození
- prvotně hluší se ztrátou zraku v raném období (mezi 6. -9. rokem věku dítěte)
- prvotně hluší s pozdní ztrátou zraku (po dosažení 9. roku dítěte)
- prvotně nevidomí s prelingvální ztrátou sluchu
- prvotně nevidomí s postlingvální ztrátou sluchu
- prvotně vidící i slyšící s následnou ztrátou sluchu i zraku v raném období
- prvotně vidící i slyšící s následnou postlingvální ztrátou sluchu i zraku
- prvotně slabozrací s následnou ztrátou sluchu
- prvotně nedoslýchaví s následnou ztrátou zraku

3 základní typy hluchoslepoty

1. totální hluchoslepoty
2. hluchoslepoty s převahou zrakového postižení
3. hluchoslepoty s převahou sluchového postižení

ad1) Totální hluchoslepota (asi 8%)

- nejtěžší následky
- stereotypní pohyby
- jedinec upřednostňuje polohu vleže
- možnost edukace je velmi malá
- ke komunikaci jsou slabě motivováni

ad2) Hluchoslepota s převahou zrakového postižení (asi 35%)

- nedostatečnou funkci zraku a sluchu nahrazují hmatovým vnímáním
- narušená funkce kinestetických
- nedostatky v oblasti jemné motoriky
- je preferováno dorozumívání reliéfním Braillovým bodovým písmem
- Lormova abeceda

ad3) Hluchoslepota s převahou sluchového postižení (asi 12%)

- méně problémů s orientací v prostředí, jemnou a hrubou motorikou
- důležitým informačním zdrojem jsou vibrační
- preferují vizuální příjem informací
- pokud stav zraku dovolí diskriminovat grafémy, mohou se učit číst a psát tiskací a psací písmo

Etiologické faktory

- **Biologická nezralost**
- **Syndrom Usher**
- **Syndrom CHARGE**
- **Kongenitální rubeola**
- **Meningitida**
- **Trizomie 13**
- **Hydrocefalus**

- Mikrocefalie
- AIDS
- Kongenitální toxoplasmosa
- Encefalitida
- Poranění lebky

Komunikační systémy HS

- tzv. totální komunikace
- výběr jednotlivých kom. systémů je individuální:
  - vychází ze stupně sluchového a zrakového postižení,
  - z doby jeho vzniku,
  - z individuálních potřeb dítěte s duálním senzoričným postižením,
  - věku HS,
  - vývojové úrovně a
  - somatických možností
- předpokladem pro učení jakékoli komunikační techniky je navázání taktilního kontaktu pečující osoby s hluchoslepým dítětem, čímž se tento kontakt stává prvotní komunikací

1) Auditivní komunikační systémy

ORÁLNÍ ŘEČ

- většina HS jedinců zvukovou formu jazyka nepoužívá
  - nedostatečné senzoričké vybavení jim neumožňuje získat *potřebnou jazykovou*

kompetenci

2) Vizualní příjem informací

DAKTYLOTIKA

- vhodná pro HS se zachovalými zbytky zraku

PSANÉ PÍSMO

- předpokládá zvládnutí techniky čtení, vázána na použití technických pomůcek

ODEZÍRÁNÍ

- lze u HS využívat jen velmi málo v případech, kdy jsou zachovány velmi dobré zbytky zraku

ZNAKOVÝ JAZYK

- vhodná pro HS se zbytky zraku

3) Taktilní vnímání

DAKTYLOTIKA DO DLANĚ

- je modifikací daktylotiky pro osoby HS trpící praktickou či totální slepotou
- zal. na různých polohách a postavení prstů ruky, znaky se neukazují do prostoru, vypisují se do dlaně

TISKACÍ PÍSMENA PSANÁ DO DLANĚ

- užívají hluchoslepí, kteří ztratili sluch a zrak v pozdějším věku

BRAILLOVO PÍSMO

- vhodný pro hluchoslepé, u nichž je zrak poškozen v pásmu slepoty

ZNAKOVÁNÍ RUKU V RUCE / TAKTILNÍ ZNAKOVÝ JAZYK

- vhodná pro HS s praktickou či totální slepotou

LORMOVA ABECEDA

- jde o tzv. dlaňový systém, kdy každému písmenu odpovídá část prstu nebo dlaně
- písmena abecedy se vyjadřují pomocí čar a mírných stisků příslušných bodů na prstech či dlani

JEDNORUČNÍ BRAILLOVO PÍSMO DO 2 PRSTŮ

- jednotlivé bodové kombinace písmen se vpisují do dvou prstů – ukazováku a prostředníku

DVOURUČNÍ BRAILLOVO PÍSMO DO PRSTŮ

- osoba sdělující informace hluchoslepému položí své ruce na jeho a dotýká se jich – píše na ně – stejně jako na Pichtově stroji

TAKTILING

- neboli rozumění hmatem
- systém, kdy HS osoba vnímá vibrace hlasivek tak, že má svou ruku položenou na rameni mluvící osoby
- využívají hluchoslepí v kontaktu s nejbližšími osobami

TADOMA

- vibrační metoda

- HS položí palec na rty, ostatní prsty rozprostře od jařmového oblouku směrem ke krku
- doplňující informace o mluvené řeči během odezírání
- u totální slepoty zastupuje tato metoda zcela odezírání

Historie péče o hluchoslepé osoby

- do roku 1948 u nás péče o HS nebyla
- poté v kojeneckých ústavech a ÚSP (ne vzdělávání)
- po roce 1989 vliv poznatků ze zahraničí (Helena Kellerová - USA, Olga Skorochođová-SSSR)

Organizace pro hluchoslepé (občanská sdružení,..)

- LORM
- VIA
- Záblesk
- Klub přátel červenobílé hol

Výchova a vzdělávání

RANÁ PÉČE:

Tamtam – SRP pro sluchově postižené
 SRP pro zrakově postižené

PŘEDŠKOLNÍ VĚK:

doma
 integrace v různých MŠ
 MŠ speciální - Beroun (celoroční pobyt)
 MŠ pro SP - Olomouc (internátní pobyt)

ŠKOLNÍ VĚK:

- třída pro HS Olomouc (internátní pobyt)
 integrace v různých typech škol
 soukromé školy a stacionáře
 !dodnes i bez školní docházky (ústavní péče)!
- Praktická škola dvouletá (Praktická škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené v Olomouci)

